

1

ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΤΟ ΘΕΙΟ

Σκοπός αυτής της διδακτικής ενότητας είναι:

- Να κατανοήσετε τη διαχρονική αναζήτηση του Θεού από τον άνθρωπο.
- Να διαπιστώσετε την παγκοσμιότητα του φαινομένου της θρησκείας.
- Να ερμηνεύσετε την ανάγκη που αισθάνεστε πολλές φορές να αναζητήσετε με τον δικό σας τρόπο το θείο.

²² Σταθείς δὲ ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἔφη· ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ. ²³ διερχόμενος γὰρ καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα ὑμῶν εὗρον καὶ βωμὸν ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο, Ἀγνώστῳ Θεῷ. ὃν οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, τοῦτον ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. ²⁴ ὁ Θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, οὗτος οὐρανοῦ καὶ γῆς Κύριος ὑπάρχων οὐκ ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ, ²⁵ οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν

«Στάθηκε, λοιπόν, ο Παῦλος στη μέση του Αρείου Πάγου και εἶπε: «Αθηναῖοι! Σας βλέπω ευλαδέστατους ἀπὸ κάθε ἀποψη. Πράγματι, ἐνὼ περιδιάβαζα τὴν πόλιν σας καὶ ἐβλεπα τοὺς ιερούς σας τόπους, βρήκα ἀνάμεσα σ' αὐτούς κι ἓνα βωμό, με τὴν ἐπιγραφή: «στον Ἀγνωστο Θεό». Αὐτόν, λοιπόν, πὺν εσεῖς λατρεύετε χωρὶς νὰ τὸν γνωρίζετε, αὐτόν ἐγὼ τώρα σας τὸν κάνω γνωστό. Εἶναι ὁ Θεὸς πὺν δημιουργήσε τὸν κόσμον κι ὅλα ὅσα ὑπάρχουν σ' αὐτόν. Ὡς Κύριος τὸν ουρανοῦ καὶ τῆς γῆς, δὲν κατοικεῖ σε χειροποίητους

άνθρώπων θεραπεύεται προσδεόμε-
νός τινος, αὐτὸς διδοὺς πᾶσι ζωὴν
καὶ πνοὴν καὶ τὰ πάντα· ²⁶ἐποίησέ
τε ἐξ ἑνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος
ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ πᾶν τὸ
πρόσωπον τῆς γῆς, ὁρίσας προστε-
ταγμένους καιροὺς καὶ τὰς ὁροθε-
σίας τῆς κατοικίας αὐτῶν, ²⁷ζητεῖν
τὸν Κύριον, εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν
αὐτὸν καὶ εὐροῖεν, καὶ γὰρ οὐ μα-
κρὰν ἀπὸ ἐνὸς ἐκάστου ἡμῶν ὑπάρ-
χοντα. ²⁸ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κι-
νούμεθα καὶ ἐσμέν, ὥς καὶ τινες τῶν
καθ' ὑμᾶς ποιητῶν εἰρηκάσι· τοῦ
γὰρ καὶ γένος ἐσμέν. ²⁹γένος οὖν
ὑπάρχοντες τοῦ Θεοῦ οὐκ ὀφείλο-
μεν νομίζειν χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ ἢ
λίθῳ, χαράγματι τέχνης καὶ ἐνθυμή-
σεως ἀνθρώπου, τὸ θεῖον εἶναι,
ὁμοιον.

Πράξ. 17,22-29

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ

Θεός,
θεότητα,
θεῖο,
ἀγιο,
ιερό,
αναζήτησις

A. Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ

Από την πρώτη μέρα που αρχίζει κανείς να κα-
ταλαβαίνει τον κόσμο και μπορεί έστω και με τρό-
πο στοιχειώδη και ανάλογο με την ηλικία του να
σκέφτεται, διαπιστώνει ότι οι άνθρωποι, άλλος λι-
γότερο, άλλος περισσότερο, νιώθουν την ανάγκη,
σε δεδομένες στιγμές να αναφέρονται σε κάποιο υ-
περφυσικό Ον. Μεγαλώνοντας κατανοεί κανείς το
πότε ακριβώς οι γύρω του έφταναν σε ένα τέτοιο

συμπέρασμα : ήταν στιγμές που ένιωθαν ότι ο άνθρωπος από μόνος
του αισθανόταν αδύναμος και ανεπαρκής για να ανταπεξέλθει σε ό-

ναούς, ούτε υπηρετείται από χέρια
ανθρώπινα σαν να 'χε ανάγκη από
κάτι, αφού αυτός είναι που δίνει σε
όλα ζωή και πνοή και τα πάντα.
Δημιούργησε από έναν άνθρωπο ό-
λα τα έθνη των ανθρώπων και τους
εγκατέστησε πάνω σ' όλη τη γη.
Επίσης όρισε πόσον καιρό θα υπάρ-
χουν και μέσα σε ποια σύνορα θα
κατοικούν. Θέλησε να ζητούν τον
Κύριο και να προσπαθούν να τον
βρουν ψηλαφώντας στο σκοτάδι, αν
και δεν είναι μακριά από τον καθέ-
να μας. Γιατί μέσα σ' αυτόν ζούμε
και κινούμαστε και υπάρχουμε, ό-
πως λένε και μερικοί απ' τους δι-
κούς σας ποιητές: «Δικὴ τοῦ εἶμα-
στε γενιά». Αφού λοιπόν είμαστε
γενιά του Θεού, δε θα πρέπει να νο-
μίζουμε ότι η θεότητα είναι κάτι ό-
μοιο με χρυσάφι ή ασήμι ή πέτρα,
δηλαδή με γλυπτό έργο της τέχνης
ή της φαντασίας του ἀνθρώπου».

λες τις απαιτήσεις της ζωής. Εξάλλου υπάρχει, παράλληλα, το φυσι-
κό και το ηθικό κακό που αυξάνει τον προβληματισμό του ανθρω-
που. Γιατί οι άνθρωποι ταλαιπωρούνται, γιατί μισούνται και αλληλο-
εξοντώνονται, γιατί η ίδια η φύση παράγει κακό; Όλα τα «γιατί» που
ξεπήδησαν σε χρόνο ανύποπτο οδήγησαν τον άνθρωπο να αισθανθεί
την παρουσία «Κάποιου», πέρα από αυτά που είναι ορατά. Τι είναι
αυτό; Είναι ο Θεός, απάντησαν. Από τη
στιγμή εκείνη άρχισε η περιπέτεια του αν-
θρώπου να αναζητεί το Θεό και να τον
μορφοποιεί, να του δίνει δηλαδή συγκε-
κριμένη μορφή.

B. ΑΙΤΙΑ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗΣ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ

Γιατί όμως να χρειάζεται ο άνθρωπος
να αναζητεί και να μορφοποιεί το θείο; Εί-
ναι απλώς για την ικανοποίηση μιας πε-
ριέργειας ή για να δίνει μια διέξοδο στα
βασικά υπαρξιακά του προβλήματα; Όταν
προσπαθώ π.χ. να φανταστώ τη μορφή του
παππού μου, τον οποίο ποτέ δεν γνώρισα,
το κάνω από περιέργεια ή για να ερμηνεύ-
σω κάποια πράγματα που συμβαίνουν μέ-
σα μου; Ίσως είναι και αυτά. Όμως το ση-
μαντικότερο είναι ότι νιώθω να είμαι αίμα
του, να προέρχομαι από τη γενιά του. Εί-
ναι αυτό που τονίζει ο Απόστολος Παύλος
στο λόγο του προς τους Αθηναίους: «δική
του είμαστε γενιά». Υπάρχει διάχυτη η αί-
σθηση ότι είμαστε δημιουργήματα ενός
θείου Όντος, έχουμε κάτι δικό του, όμως
διαφέρουμε από αυτό το Ον και παράλλη-
λα δεν παύουμε να έχουμε κάποια χαρα-
κτηριστικά γνωρίσματα που έχει και η θε-
ότητα. Γι' αυτό η ιστορία του ανθρώπινου
πολιτισμού είναι γεμάτη από πολλές μορ-
φές αναζήτησης του Θεού.

Με μεγάλη κατανύξη
μπορώ να κοιτάζω τον
πόθο που έχουν νέες ψυ-
χές για το αξιοθαύμαστο
και το υπερφυσικό. Μαζί
με τα πεπερασμένα και τα
συγκεκριμένα αναζητούν
συχρόνως κάτι άλλο που
μπορούν να τους αντιπα-
ραθέσουν. Ψηλαφούν
προς όλες τις πλευρές, μή-
πως κάτι ξεπερνά τα αι-
σθητά φαινόμενα και
τους νόμους τους. Και μο-
λονότι οι αισθήσεις τους
γεμίζουν με χοϊκά αντι-
κείμενα, είναι πάντα σαν
να είχαν εκτός απ' αυτές
κι άλλες, οι οποίες χωρίς
τροφή θα έπρεπε να μα-
ραθούν. Αυτό είναι το
πρώτο ερέθισμα της θρη-
σκείας. Μια μυστική ακα-
τανόητη υπόνοια τους
παρακινεί πέρα από τον
πλούτο αυτού του κό-
σμου. Γι' αυτό τους είναι
κάθε ίχνος ενός άλλου κό-
σμου πολύ ευπρόσδεκτο.

Φρ. Σλαϊντμάχερ, Για τη
Θρησκεία, εκδ. Παπαζήση-
μτφρ. Κ. Ανδρουλιδάκης,
Αθήνα 1997, σσ.111-112.

Από την αρχή της ανθρώπινης ιστορίας οι λαοί της γης αναζητήσαν το Θεό μέσα από τα φυσικά φαινόμενα. Η φύση έδωσε το υλικό για να μορφοποιηθεί αυτός ο «Κάποιος» που ήταν πέρα από τα ορατά. Πίσω από τα διάφορα φυσικά φαινόμενα έβλεπαν την παρουσία κάποιου θείου όντος. Γι' αυτό και διαμορφώθηκε η αντίληψη ότι υπήρχε όχι κάποιος, αλλά κάποιοι θεοί.

Η ανθρώπινη σκέψη και η στοχαστική διάθεση γέννησαν ένα πρώτο θεολογικό λόγο, οι εκπρόσωποι του οποίου αμφισβήτησαν την ύπαρξη των πολλών θεοτήτων και όρισαν ότι υπάρχει ένας σοφός νους, που δημιούργησε με σοφία το σύμπαν.

Τελικά, ανάλογα με τα πολιτιστικά και πολιτισμικά αγαθά που δημιούργησε κάθε λαός πάνω στη γη, διαμορφώθηκε ένα πλήθος από συγκεκριμένες θρησκείες. Λέμε π.χ. η θρησκεία των αρχαίων Ελλήνων, των Ινδών, των Βαβυλωνίων, των Αιγυπτίων κ.λπ.

Η εβραϊκή παράδοση διαμόρφωσε από το 1200 περίπου π.Χ. τη σταθερή πίστη στον Έναν και μοναδικό Θεό. Την παράδοση αυτή συνέχισε η χριστιανική διδασκαλία για το Θεό, όπως τη φανέρωσε ο Χριστός.

Γ. ΤΟΝ ΑΝΑΖΗΤΩ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΜΟΥ ΖΩΗ

Στη γλώσσα των ειδικών, πίσω από τη συγκεκριμένη λέξη «Θεός» κρύβεται ο αιώνιος πόθος του ανθρώπου να αναζητεί το «ιερό», αυτό δηλαδή το Ον, το οποίο κατέχει μια μοναδικότητα άγνωστη στον άνθρωπο. Τη μοναδικότητα αυτή την αποδίδουν με τον όρο «ιερό» ή «άγιο» και εκφράζουν αυτό που μας μαγεύει, μας γοητεύει, πολλές φορές μας φοβίζει και μας προκαλεί ιδιαίτερο σεβασμό.

Ο Χριστιανισμός, όπως φαίνεται από το κείμενο του Αποστόλου Παύλου, τόνισε ότι δεν πρόκειται για μια φανταστική εικόνα μέσα στο νου μας, αλλά για ένα πραγματικό Πρόσωπο, το οποίο σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο της ανθρώπινης ιστορίας έγινε άνθρωπος. Στο πρόσωπο του Ιησού Χριστού, που έδωσε απόλυτη αξία στον άνθρωπο, γι' αυτό και έχουμε τη δυνατότητα να βλέπουμε το Θεό στο πρόσωπο των συνανθρώπων μας. Έχει μάλιστα ιδιαίτερη σημασία να μπορεί κάθε άνθρωπος να αναζητά το Θεό σε δεδομένες στιγμές που έχουν σχέση με την προσωπική του ζωή. Στα χρόνια της εφηβείας αυτή η αναζήτηση παίρνει τη μορφή μιας έντονης αμφισβήτησης, μιας χιονοστιβάδας από ερωτήματα που ξεκινούν από το αν υπάρχει Θεός, τι είναι ο άνθρωπος, ποιο το νόημα της ζωής και φθάνουν μέχρι το σημείο να νοιώθει ο νέος κάπως περιέργα: στο θέαμα θρησκευτικών τελε-

τών, στην εικόνα του πνευματικού και βιολογικού θανάτου ή στην ανάγκη να επικοινωνήσει σε ανύποπτο χρόνο με το Θεό, πρόσωπο με πρόσωπο και να του εκμυστηρευτεί προσωπικά του προβλήματα. Φαίνεται ότι έχει ο καθένας να κάνει τη δική του πορεία στο μυστηριώδη χώρο της αμφισβήτησης και του προβληματισμού. Η ειλικρινής αναζήτηση δεν είναι ψηλάφηση του Θεού στο σκοτάδι, αλλά προσέγγιση του ίδιου του εαυτού, των πιο λεπτών πόθων της ύπαρξής του.

ΤΙ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΞΕΧΑΣΩ

Πανάρχαιο είναι το φαινόμενο της αναζήτησης του Θεού.

- Αρχικά μια φυσική θρησκεία εξελίχθηκε σε λόγο στοχαστικό και τελικά θεολογικό.
- Ο Απόστολος Παύλος αιτιολογώντας την αναζήτηση αυτή πιστεύει ότι όλοι οι άνθρωποι είμαστε γενιά του Θεού και εννοεί ότι είμαστε δημιουργήματά του, κουβαλάμε μέσα μας στοιχεία του δημιουργού μας, γι' αυτό και δεν μπορούμε να τον αγνοήσουμε.
- Μεγάλη σημασία έχει να μπορεί ο άνθρωπος, ιδίως ο νέος, να συνειδητοποιεί στιγμές κατά τις οποίες ψηλαφεί ελεύθερα το Θεό στην προσωπική του ζωή.

ΕΧΟΥΝ ΣΗΜΑΣΙΑ ΑΥΤΑ ΓΙΑ ΤΗ ΖΩΗ ΜΟΥ:

1. Είναι διαχρονικό το θέμα της αναζήτησης του Θεού; από πού φαίνεται αυτό;
2. Σχολιάστε και συζητήστε το κείμενο του Αποστόλου Παύλου.
3. Σχολιάστε το κείμενο του Σλαϊερμάχερ.
4. Διαπιστώνετε προσωπικές στιγμές αναζήτησης του Θεού;
5. Μια δημιουργική εργασία μέσα στην τάξη: Να χωριστούν οι μαθητές σε πέντε ομάδες και να επεξεργαστούν πέντε μήματα από τα παραπάνω κείμενα. α) «Στάθηκε λοιπόν ... κάνω γνωστό.» β) «Είναι ο Θεός ... πάνω σ' όλη τη γη.» γ) «Επίσης όρισε ... του ανθρώπου.» δ) «Με μεγάλη κατάνυξη ... νόμους τους.» ε) «Και μολοντί ... ευπροσδεκτο.» Κύριος στόχος να δουν συγκεκριμένα συμπεράσματα για το πώς βλέπουν τα παιδιά από την προσωπική τους εμπειρία την κεντρική ιδέα του κειμένου της ομάδας τους.